**Александра Вулетић**

## Дејан В. Поповић: БИОСКОПИ ВАЉЕВА. Хроника биоскопског живота у Ваљеву и околини (1948–1970),

Међуопштински историјски архив Ваљево, Ваљево, 2025. стр. 132

*Хроника биоскопског живота у Ваљеву и околини (1948–1970)* представља још један драгоцени прилог мозаику прошлости овог града, који Дејан Поповић стрпљиво и посвећено допуњује већ деценијама. Ослањајући се на богат, годинама прикупљан материјал, аутор прати биоскопски живот Ваљева после Другог светског рата и кроз њега реконструише културни живот овог града током педесетих и шездесетих година прошлог века. Три су кључне линије истраживања које ова књига обухвата: биоскопски репертоар, историјат биоскопских сала, као и утицај градских установа на биоскопски живот града у том периоду. Анализирајући репертоар који су чинили филмови различитих жанрова – од домаћих партизанских, уметничких и првих филмова црног таласа, до француских, америчких, италијанских, чешких и других продукција, Поповић показује како су се у њему преламали различити културни и идеолошки утицаји. Реконструишући биоскопски програм, он уједно открива на који су начин ти утицаји обликовали филмски укус и ставове ваљевске публике. Шездесетих година, на пример, више од половине приказаних филмова чинила су остварења холивудске продукције. Колики је био утицај вестерна на млађу популацију, аутор показује кроз причу о извесном „Јоци Каубоју“, који је својим понашањем и одевањем једно време изигравао „градског шерифа“ и око себе окупљао „каубојско племе“ које је користило иконографију и сленг вестерна у међусобној комуникацији, а прича о њима нашла се и на насловној страни ваљевског листа „Напред“. Поповић педантно бележи филмски репертоар у Ваљеву из године у годину, као и гледаност појединих филмова. Тако је, на пример, 1964. године најприказиванији домаћи филм био *Марш на Дрину*, а од страних *Сјај у трави*, *Шапутање на јастуку*, *Жена је жена* и тд.

Кроз историјат биоскопских сала приказан је и историјат простора намењених јавним окупљањима и уметности.

Осим у „регуларним“ биоскопским салама у граду, филмске пројекције су приказиване и у школским и другим просторима, као и у околним варошицама и селима. О интересовању сеоске публике за филмску уметност говори, на пример, чињеница да су карте за прву пројекцију филма *Марш на Дрину* у Осечини биле разграбљене, а овај филм се приказивао и у удаљеним селима осечанске општине.

Аутор залази и иза биоскопских кулиса – у исплативост биоскопских представа, оновремене расправе да ли треба давати предност уметничким или популарнијим насловима, утицај градских органа власти на развој биоскопског живота и сл. На крају књиге дати су фотографски прилози – плакати филмова који су приказивани, најаве бисокопског репертоара и чланци о филмовима у локалним новинама, као и фотографије биоскопских сала и биоскопских радника у Ваљеву. Ширином свог замаха, ова књига представља значајан прилог културној историји ваљевског краја у доба раног социјализма, када је биоскоп био једно од малобројних, и самим тим једно од најважнијих места културних збивања. Она уједно превазилази локални значај, јер историја биоскопског живота у Ваљеву у великој мери одражава искуства и културне обрасце својствене и другим градовима социјалистичке Југославије.

Хронику биоскопског живота у Ваљеву написао је не само врсни историчар, већ и велики заљубљеник у филмску уметност којег је у свет покретних слика на платну увео отац – и сам пасионирани љубитељ филма. И та, лична нит уткана у текст, сведочи колико изложеност културним утицајима у детињству и раној младости може обликовати и појединце и читаве генерације.